

Skriften og kirken

En uttalelse med utgangspunkt i Den Evangelisk Lutherske Frikirkes skrift- og kirkesynserklæring fra 1967 og 1968

Vedtatt av Synoderådet 31.08.2008 med tilslutning av Synoden 2008.

INNLEDNING

På bakgrunn av vedtak i Synoden 2005 tok lærerrådet ved Frikirkens studiesenter et initiativ overfor synodestyret for å arbeide videre med skriftsynet og kirkeforståelsen i Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Som svar på henvendelsen ba synodestyret lærerrådet om å utarbeide et utkast til forståelse av Skriften og Kirken. Det ble opprettet en arbeidsgruppe under lærerrådet for å komme med et utkast. Grappa fikk denne sammensetningen: Helge Utaker (leder), Arne Kristiansen, Berit Jørgensen og Martin Lund. Dagfinn Stærk har deltatt på ett møte og som konsulent, og fått referat fra møtene. Alle i grappa har levert bidrag, muntlig eller skriftlig. Lærerrådet har bearbeidet utkastet og sender det til synodestyret for videre behandling.

Dokumentet er i denne formen myntet på ledere i lokalmenigheten og andre ledere i Frikirken.

GUDSBILDET I DET GAMLE OG DET NYE TESTAMENTE

I Det gamle testamente (GT) finner vi en Gud som åpenbarer seg som skapelsens Gud og som utvelgelsens Gud, Abraham, Isak og Jakobs Gud. Bildet som tegnes av Gud i GT er dramatisk fordi det viser oss den rettfærdige og hellige Gud som ikke tåler synd og skyld. En Gud som tar oppgjør med synden og dømmer både den enkelte og hele folkeslag for brudd på Guds vilje. På samme tid viser Det gamle testamente en hellig Gud som nidkjært elsker sitt utvalgte folk, som stadig tilgir og reiser Israels barn opp igjen, og som renser folket etter dom og straff. Det er den hellige og nidkjære Gud som ikke tåler urett, men som tilgir når folket gjør bot og vender om. Gud leder sitt folk på en direkte måte gjennom utvalgte redskaper. Dette kaller vi et teokratisk styresett. Guds handlinger i den gammeltestamentlige historien må forstås under denne synsvinkelen.

Det er det samme gudsbildet vi møter i Det nye testamente (NT), men med en avgjørende forskjell. GT er en forberedende frelseshistorie med de begrensninger det gir i synet på hvem Gud er. I NT åpenbares på fullkommen vis både Guds hellighet og hans kjærlighet. Det teokratiske styresett fra det gamle Israel er forlatt. Den hellige Gud gjør opp for menneskenes opprør mot ham ved at straffen for menneskenes og folkeslagenes synder rammer hans egen Sønn på korset.

Den fulle åpenbaring av hvem Gud er og hvordan han handler i historien, aner vi først med utgangspunkt i korset. Hendingen kaster lys tilbake på Guds ledelse med sitt folk Israel, hans dom over både dem og folkeslagene, og peker på den Gud som i sin nåde lar straffen ramme sin sønn. Denne hellige kjærlighet er broen som binder Guds forberedende handlinger i GT sammen med hans endelige og eviggyldige frelseshandlinger i NT.

Dette betyr ikke at vi fullt ut kan forstå den allmektige Gud og hans vei for å føre den bortkomne menneskeslekt tilbake til fellesskap med seg på en nyskapt jord. Denne spenningen i gudsbildet må vi leve med. Men i undring og tilbedelse kan vi ære Ham for hans veldige gjerninger og de underfulle veier han leder sitt folk og folkeslagene på.

DEN HELLIGE SKRIFTS Plass I KIRKENs LIV

For de første kristne var GT deres hellige skrift. I tillegg kom apostlenes forkynnelse og de skriftlige vitnesbyrd som ble et resultat av deres forkynnelse og lære. I tillegg til GT, ble samlingen av den apostoliske forkynnelse og de skriftlige nedslag i form av ulike brev og evangelier normerende for troslov og liturgi.

Det var tre hovedkriterier for den nytestamentlige kanondannelse. Det måtte være et skrift som var forfattet av en apostel eller aposteldisippel, det måtte inneholde rett lære og det måtte være i allmenn bruk i de fleste menigheter.

Disse skriftene fikk autoritet i oldkirken. På disse skriftene og det vitnesbyrd og den bekjennelse som ble avledet av dem, ble all lære og alle læreavvik prøvet. Kampen sto først og fremst om forståelsen av Kristi person, bekjennelsen av den historiske Jesus fra Nasaret og Guds Sønn fra evighet, som en og samme person. I gudstjenestens liturgi ble dette levendegjort i de troendes liv, bekjennelsen ble en lovprisning til den treenige Gud.

GUDS ÅPENBARING OG DEN HELLIGE SKRIFT

Gud Fader – skaperen og åpenbaringen av Hans vilje

Gud er universets Herre. Han har skapt himmel og jord. Mennesket, hans ypperste skapning, har han dannet i sitt bilde. Og menneskets liv er å kjenne og elske Gud. Ved sin naturlige fornuft er mennesket i stand til å erkjenne Gud ut fra skaperverket. Men det finnes en annen erkjennelsesvei som mennesket ikke kan nå fram til ved egne krefter, nemlig den guddommelige åpenbaring. Gud åpenbarer seg for mennesket og utleverer seg selv etter sin frie beslutning. Slik åpenbarer Han sitt mysterium og sin skjulte vilje som Han alt fra tidenes morgen i Kristus hadde hatt med menneskene. På grunn av menneskets ulydighet mot å følge Guds gode vilje kom verden ut av Guds plan med skaperverket og menneskene. Men verden forble Guds, og som den gode far gir han ikke opp fellesskap med sine sønner og døtre. Gud

kaller på sin skapning og setter i gang flere aksjoner for å redde verden: Gud inngår pakten med Noah, Gud velger seg ut Abraham som stamfar for nye slekter, og Gud fostrer sitt folk Israel. Fullt ut åpenbarer Han sin viljes råd (Guds "oikonomia") ved å sende sin elskede Sønn, vår Herre Jesus Kristus, og Den hellige ånd.

Sønnen – formidleren og fyllden av hele åpenbaringen

I sitt Ord har Gud sagt alt. Ingen annen åpenbaring er i vente. "Mange ganger og på mange måter har Gud i tidligere tider talt til fedrene gjennom profetene. Men nå, i disse siste dager, har han talt til oss gjennom Sønnen." (Hebr 1,1-2a) eller som Johannes av Korset sier: "Etter å ha gitt oss sin Sønn, sitt Ord (Logos), har Gud intet annet ord å si oss. Alt har han sagt oss, på en eneste gang og med ett eneste Ord (...), for det Han sa stykkevis ved profetene, det sa han fullt ut og helt ved sin Sønn, da Han gav sin Sønn, sitt alt. Slik har det seg at den som nå vil stille Ham spørsmål, eller som krever syner og åpenbaringer, begår ikke bare en galskap, han begår en fornærmelse mot Gud, fordi han ikke nøyer seg med å beskue Kristus alene, uten å søke noe annet eller noe nytt."

Den hellige ånd – tolkeren av Skriften

Gud "vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne" (1 Tim 2,4), det vil si Kristus Jesus. Derfor må Kristus forkynnes for alle mennesker og folk, så åpenbaringen når fram til jordens ender.

Overleveringen av Evangeliet har foregått på to måter, etter Herrens befaling:

Muntlig av apostlene som i sin forkynnelse, ved sitt eksempel og sine forordninger, overleverte det de selv hadde mottatt gjennom sitt liv med Kristus, gjennom Hans ord og gjerninger, eller også lært ved Den hellige ånds inspirasjon.

Skriftlig av de apostler, og andre med apostolisk oppdrag, som skrev ned frelsens budskap under den samme Hellige Ånds inspirasjon.

Ordet forblir levende og handlekraftig i Kirken ved Den hellige ånd som tolker Skriften. De helliges samfunn, som er Kirken, ledes og næres gjennom de nådegaver Herren gir og de embeter (tjenester) han har innsatt. Dette skjer "for å utruste de hellige til tjeneste så Kristi kropp bygges opp, inntil vi alle når fram til enheten i troen på Guds Sønn og i kjennskapet til ham og blir det modne mennesket som er fullvoksnet og har hele Kristi fylde." (Ef 4,12f)

I dette troens samfunn kalles vi til et liv i Ånden; til glede og fred, til overbærenhet og vennlighet, til å bære hverandres byrder og ikke føre noen vill på veien. (Gal 5 og 6).

Skriften - apostolisk tradisjon – kirkelige tradisjoner

Den tradisjon det her er tale om stammer fra apostlene og gir videre det de tok imot fra Jesu undervisning og eksempel, samt det de lærte ved Den hellige ånd. Den første generasjonen kristne hadde nemlig ikke noe nytestamente, og NT selv vitner om den levende overlevering av troen.

Man må skjelne mellom tradisjon i denne betydning og de ulike "tradisjoner" vedrørende, kirketukt, liturgi eller andakts- og fromhetstradisjoner som i tidens løp er oppstått i de ulike lokale og nasjonale kirker. Disse utgjør forskjellige utforminger av den store tradisjonen som er tilpasset ulike steder og ulike tidsepoker. I lys av tradisjonen kan de bevares, forandres eller til og med oppgis av vedtak fattet av Kirken.

IV

ER DET NØDVENDIG FOR EN KIRKE Å UTFORME ET BESTEMT SKRIFTSYN?

Frikirken utarbeidet, og Synoden vedtok i 1967 og 1968, dokumenter om sitt skrift- og kirkesyn.

Frikirken hadde inntil 1967 ikke et utarbeidet skriftsyn. I Frikirkens forfatning ble det sitert fra Konkordieformelen med tilslutning: "Guds ord er den eneste regel og rettesnor for tro, lære og liv." Leser vi ulike skrifter og uttalelser om aktuelle eller forfatningsmessige saker fra starten og fram til 1960 årene, viser dette en ureflektert, men tillitsfull holdning til Bibelen som Guds ord. En stor del av bibelbruken viser en forståelse som vi i dag vil kalle "biblisistisk".

I årene etter 1960 ble mer radikale holdninger fra kontinentet til forståelse av Bibelens ord, kjent også i Norge. Konservative krefter tok til motmæle mot disse radikale tankene som den gang ble presentert, og kom med flere skriv og uttalelser som hevdet Skriftens autoritet. Frikirken følte vel egentlig ikke behov for å gi slike uttalelser fordi disse radikale strømningene ikke berørte Frikirken. Men Frikirken ble utfordret fra flere hold om å gi sin støtte til kampen mot radikal teologi, og utarbeidet derfor en uttalelse om sitt skriftsyn som ble vedtatt av Synoden i 1967. Denne uttalelsen ble en støtte til alle som hevder Skriftens autoritet for tro, lære og liv, men ble også i Frikirken et oppgjør med et mer ureflektert fundamentalistisk bibelsyn som en fant på mange plan i Frikirken. Året etter ble en uttalelse om Frikirkens kirkesyn vedtatt av Synoden. Særlig uttalelsen om kirkesynet viser at argumentasjonen for kirkesynet er basert på et mer reflektert bibelsyn enn det en kan finne i tidligere dokumenter.

Når Frikirken nå arbeider med sitt skrift- og kirkesyn er dette ikke for å sette de tidligere uttalelser ut av kraft, men for å utdype og aktualisere spørsmålene i en ny tid. I den tiden som er gått etter siste skriftsynserklæring har nye problemstillinger dukket opp. Det gjelder møtet med postmodernismen, med alternative nyreligiøse bevegelser, og med andre religioner på norsk jord, hvor de mest aktuelle er islam og buddhistiske bevegelser. Vi finner også i dag et bibelsyn som anerkjenner det som står skrevet i Bibelen, men setter spørsmål ved om dette er bindende for kirken og troens folk i dag.

Det er også av stor betydning å se på forholdet mellom dogmatikk og etikk. Hva i Bibelens etiske veiledning hører til den forpliktende apostoliske lære og hva er undergitt skiftende tider og samfunnsforhold? I den bibelske lære

er livet forankret i gudstroen. Klart kommer dette fram i de ti bud hvor de sju siste er avledet av de tre første, spesielt det første: troen på den éne Gud. Gud har skapt alle mennesker i sitt bilde, noe som innebærer at alle mennesker uansett sosial status har egenverdi. Dette får sitt høyeste uttrykk nettopp i kirkens inkarnasjonslære hvor Gud ga seg selv og ble menneske for å redde den falne skapning. Dette er etter vår bekjennelse den beste begrunnelse for menneskeverdet. Å krenke menneskeverdet er dermed å svikte inkarnasjonens realitet. Å kjempe for menneskeverdet er å konkretisere det dobbelte kjærlighetsbud. Men her er det også viktig å se Bibelens mange bud og formaninger som en konkretisering av kjærlighetsbudet. Kjærlighetsbudet skal leves ut innenfor rammen av NTs bud og formaninger, ellers vil en havne i en subjektiv forståelse av kjærlighetens innhold.

Kirken må stadig gå tilbake til kildene for bibelforståelsen og for de konsekvenser dette også har for vårt kirkesyn. Slik vil vi knytte an til den klassiske kristendomsforståelsen som vi mener å spore helt fra apostlenes tid, som ble forstått og videreført av neste generasjons kristne og kirkefedrene. I vår økumeniske tid vil Den Evangelisk Lutherske Frikirke vitne om og holde fast på den klassiske kristendomsforståelse i møte med andre kirker og som et vitnesbyrd for verden. Dette vitnesbyrdet må holdes fram ikke bare i skrift og tale, men også i konkrete handlinger.

V

SKRIFTSYNET HOS KIRKEFEDRENE

Kirkefedrene formulerte ikke noen skriftsynserklæring. Vi finner derfor lite av teoretiske utsagn fra kirkens første tid om hvordan Skriften skal forstås og anvendes. Men deres holdning til Skriften er likevel klar.

Typisk i så måte er Augustin (354-430), biskop i Hippo, som i forbindelse med et vanskelig bibelavsnitt skriver i et brev: *"Jeg sier deg nemlig, kjære bror, at det bare er de Skriftens bøker vi nå kaller kanoniske som jeg har lært meg å vise en slik aktelse og ære at jeg fullt og fast tror at ingen av deres opphavsmenn har gjort noen feil når han har skrevet. Og om jeg treffer på noe i disse skrifter som ser ut til å stride mot sannheten, da skal jeg ikke hevde annet enn at skriften er blitt forvansket, at oversetteren ikke har forstått hva som menes, eller at jeg selv ikke i det hele tatt har forstått det."*

Men først og fremst kommer kirkefedrenes syn på Skriften fram i praktisk anvendelse.

1) Skriften er én og Kirken er én

Kirkefedrene visste godt at Skriften var skrevet av mange ulike forfattere. Men Den hellige ånd hadde inspirert dem alle. Derfor leste de ikke enkelttekster for seg selv, men så dem i sammenheng med andre skriftsteder. Dette gjaldt både tekster som var skrevet før og etter teksten man i utgangspunkt så på. Derfor brukte man mye tid og energi på å sammenligne de enkelte skriftord med hverandre. Skriften – med sine mange skrifter – var én.

Fordi Skriften er én, er også Kirken én, og det samme er Kirkens lære. Kirken hadde overalt sitt tgangspunkt og sin rettesnor fra den samme, uforanderlige kilde, nemlig Skriften slik vi har fått den overlevert fra apostlene

(*"tradisjonen"*). Ireneus (130-200), biskop i Lyon, sier det slik: *"Selv om verdens språk er ulike, er betydningen av tradisjonen en og den samme. For de kirkene som er blitt grunnlagt i Germania tror ikke annerledes og overleverer ikke noe annet enn de andre, det gjør heller ikke de i Spania eller de i Gallia, i Orienten, i Egypt, i Libya eller de som er blitt grunnlagt i verdens sentrale regioner."*

2) Kirkefedrene hadde en umiddelbar og tillitsfull holdning til Skriften

Man gikk ut fra ordene som de sto uten å problematisere dem. I sin tolkning og utlegging av Skriftens ord la de lite vekt på det vi i dag vil kalle historisk-kritiske og tekstkritiske metoder. De var ikke uten kunnskap om språk, historie og bakgrunn, men i sine kommentarer og prekener var kirkefedrene opptatt av å gi menighetene hjelp til å la Skriftens egne ord tale. Deres bruk av Skriften hadde mer et praktisk og oppbyggelig - enn et teoretisk - sikte.

3) Kirkefedrene søkte sine svar i Skriften

Når man hadde de dype debatter om forholdet mellom Faderen, Sønnen og Ånden, søkte man hele tiden til Skriften for å finne svar. Det samme gjaldt når man skulle vise at Jesus Kristus samtidig er både sann Gud og sant menneske. De gransket Skriftene for å finne svar.

Kirkefedrene var opptatt av å formulere sin tro i nøye overensstemmelse med hva Skriften selv direkte sier. På kirkemøtet i Nikea i 325 førte dette til at man nølende brukte et uttrykk som ikke står i Skriften

(*homousios* – at Sønnen er *av samme vesen som Faderen*). Men man følte seg tvunget til å bruke dette ordet for å kunne avvise arianernes vranglære. På samme måte var noen nølende til å omtale Den hellige ånd som Gud, siden dette ikke sies med rene ord i Skriften. Men etter hvert ble også Ånden direkte omtalt som Gud fordi man kunne vise til en rekke skriftsteder som sa det samme, men med andre ord.

4) Et rett forhold til Gud er avgjørende for å forstå Skriften rett

Å tolke og utlegge Skriften var ikke noe man satte "nøytrale" vitenskapsmenn til. Skulle man forstå Skriften rett måtte man tro at det var Guds ord. Skrifttolkning og eksegese var heller ikke noe man overlot til akademikere i isolerte rom. Det var noe som først og fremst hørte hjemme i den troende menighet.

Formålet til eksegetene var ydmykt å søke den åpenbarte sannhet Skriften formidler. Ofte var man tilbakeholden med å gi videre denne innsikten til mennesker som ikke var rede til å sette Skriftens ord ut i praksis. Skulle man forstå Skriften rett måtte man også ha et rett forhold til Skriftens herre. For å få en rett forståelse av Skriftens ord er det nødvendig med et ærbart liv, en ren sjel og en livsførsel som er i overensstemmelse med Kristi ord.

5) Kirkefedrene hadde et nært forhold til GT

For de første kristne var GT en stor kilde til oppbyggelse. Ikke bare enkelte, "oppbyggelige" ord, men alle skrifter og alle tekster ble lest i lys av Jesus Kristus. Ved siden av en historisk og direkte forståelse av GT, ble det hos

mange etter hvert populært å lese GT *allegorisk*. Fortellingene handlet altså egentlig om noe annet enn det de syntes å handle om. Vi kan kalle dette for en type åndeliggjøring av historiske tekster. Men eldre er den *typologiske* tolkningen. De historiske hendelsene ble regnet som forbilder for en ny historisk begivenhet. Nær beslektet med dette er en *profetisk* lesning av GT. Man så at hele GT er gjennomsyret av profetier om Kristus. Alle disse tre måtene å lese GT på, kan vi også mer eller mindre finne igjen i NTs bruk av GT.

VI

SKRIFTSYN I DE REFORMATORISKE BEKJENNELSES- SKRIFTER

Hvis man leser de lutherske symbolene som har status som bekjennelsesskrifter i vår kirke, altså Confessio Augustana og Luthers lille katekisme, vil man kunne bli overrasket over at det ikke finnes noen egne artikler om Den hellige skrift. Særlig Confessio Augustana (CA) har mange og velkjente artikler som tar for seg helt sentrale anliggender for reformatorene: Artikkel 4 om rettferdiggjørelsen ved troen svarer til parolen "troen alene", artikkel 3 om Guds Sønn svarer til "Kristus alene", artikkel 5 om nådemidlene svarer til "nåden alene". Når vi vet at også "Skriften alene" var et prinsipp de la avgjørende vekt på, kan det altså virke fremmed og underlig at synet på Skriften ikke får en særskilt behandling. Men det var ingen uenighet om hvorvidt Bibelen var Guds ord de ulike retninger imellom i tiden før og under reformasjonen. Likevel var det uenighet om hvordan Skriften skulle brukes.

Den romerske kirke gikk langt i å sidestille Skriften og tradisjonen (og herunder embetet) som bærer og formidler av Guds åpenbaring, fordi Skriften og tradisjonen springer fram av den samme guddommelige kilde. "Kirkens skjønn om det åpenbarte henter ikke sin sikkerhet fra den hellige Skrift alene. Derfor skal begge mottas og æres med like stor pietet og ærbødighet." (Fra Tridentinerkonsilet, paragraf 9.) Mot dette hevdet reformatorene at Skriften var overordnet tradisjonen. Det lutherske "skrift-prinsippet" er klassisk formulert i Konkordieformelens innledning: «Vi tror, lærer og bekjenner at den eneste regel og rettesnor, som alle lærer og lærere skal rettes og bedømmes ut fra, er (alene) de profetiske og apostoliske Skrifter i Det gamle og Det nye testamente.» Dette er hva de mente med "Skriften alene".

Det var imidlertid ikke reformatorenes intensjon å gi kast på tradisjonen, slik motparten hevdet at de gjorde. Mange steder i Confessio Augustana henvises det til den kirkelige tradisjon, og særlig trekker man linjer tilbake til oldkirken og kirkefedrene, først og fremst Augustin og Ambrosius. I CA 20 (Om troen og de gode gjerninger) søker de til Joh 14,6 og Ef 2,8 for å vise at det er troen som gir syndsforlatelsen og nåden, og deretter viser de til Augustin og Ambrosius og "hele fedrenes vitnesbyrd" i dette spørsmålet. I CA 28 (Om kirkemakten) vises det først til at NT forbyr å lyde mennesker mer enn Gud. Deretter sies det: «Slik foreskriver også kirkelovene ... Og Augustin sier ...» Vi ser at CA først går til Skriften, fordi den er "eneste regel og rettesnor" i spørsmål om tro og liv. På denne måten, og gjennom hele CA, blir det tydelig at Skriften er den eneste og overordnede norm; om ikke uttrykt i en eksplisitt artikkel knyttet til Skriften, så gjennom bruken og anvendelsen av

Skriften i de ulike spørsmål. Når de så anfører kirkefedrenes og tradisjonens synspunkter og praksis, så er det fordi de *bekrefter* det de har *begrunnet* ut fra Skriften.

Når den romerske kirke sidestilte Skriften, tradisjonen og embetet som bærer og formidler av Guds åpenbaring, så var det dels på grunnlag av et syn på Bibelen som vanskelig forståelig for lekfolk. I alle fall var Bibelen vanskelig tilgjengelig for folk flest; de kunne ikke selv forstå den eller lese den selv, siden den bare var tilgjengelig på latin. Bare kirkens læreembete ble regnet for kompetent til å kunne forstå og utlegge den egentlige mening i Bibelens mysterier. Mot dette hevdet Luther at Skriften var klar, og han understreket at den kunne forstås og leses av alle. Dette tjente jo også som bakgrunn og motivasjon for hans arbeid med å oversette Bibelen til tysk.

Luthers skriftforståelse skilte seg fra den reformerte som Calvin sto for. Luther understreker at GT må leses i lys av NTs Kristusvitnesbyrd. Det sentrale i Skriften er det som driver oss til Kristus. De fleste gammeltestamentlige forskrifter har sin gyldighet kun i den gamle pakt, og de gammeltestamentlige løfter til Israel oppfylles i Kristus.

Luther talte både om en ytre og en indre klarhet i bibeltekstene. I forbindelse med den ytre klarhet hevdet han at Skriftens tekst er prinsipielt klar, fordi den taler klare ord som alle kan forstå. Riktignok finnes det vanskelige tekster i Bibelen, men de kan belyses og tolkes ved hjelp av klarere avsnitt. Hvis tekstene forblir uklare, er det på grunnlag av vår egen uvitenhet og egne begrensninger, ikke Skriftens. Den indre klarhet handler om å ha Guds Ånd. For én ting er å forstå saklig hva Skriften sier, en annen ting er det å se og kjenne til noe av det. «Ingen som ikke har Guds Ånd, ser det minste grann av det som finnes i Skriften.» (Fra M. Luther: *Den trellbundne vilje*.) I denne sammenheng taler Luther om at Kristus har åpnet vår forstand. Når vi nekter å se det Gud åpenbarer i Skriften, skyldes det et åndelig mørke i våre egne hjerter, og ikke mangel på klarhet i Skriften.

Skriften er derfor *klar i seg selv*. Når det er noe som er uklart i Skriften, er det til syvende og sist ikke bibeltekstene selv som forårsaker dette, men vår egen begrensning. Derfor er det heller ikke noe behov for et spesielt læreembete som skal felle dom over tekstenes egentlige betydning, som om dette var skjult i tekstene slik de fremkommer for alle andre enn de som innehar dette spesielle læreembetet i kirken. Skriften er klar i seg selv, og den forklarer seg selv. Derfor kunne reformatorene med frimodighet legge Bibelen til grunn i alle spørsmål vedrørende tro og liv, slik vi i praksis ser det i våre bekjennelsesskrifter.

VII

SKRIFTSYNETS BETYDNING FOR KIRKESYNET

1) Kirkens jødiske røtter

Da kirken sto fram på pinsedag var det i en jødisk kontekst og under en jødisk fest. Skriftmaterialet som ble brukt som utgangspunkt for forkynnelsen, var fra jødernes hellige skrifter, de vi i dag benevner som GT. Jesus innstiftet nattverden under det jødiske påskemåltid og talte om en ny pakt. Guds frelseshistorie slik den fortelles i GT er derfor en uoppagelig basis for den kristne

kirke. Israels stamfedre Abraham, Isak og Jakob er også kirkens stamfedre, det er i den gammeltestamentlige frelseshistorie vi finner kirkens røtter. Denne frelseshistorie åpenbarer en Gud som arbeider i historien og som velger seg ut det éne folk for at alle folkeslag skal få del i frelsen. Det er viktig for kirken å holde fast på denne historien, ellers står kirken stadig i fare for å havne i en falsk åndelighet som ikke holder fast på Gud som historiens Gud.

2) Kirkens apostolisitet

Apostlene sto fram som autoriserte vitner fra Jesus selv, om hans liv og virke, død og oppstandelse. De hadde vært øyenvitner til det hele og mottatt undervisning fra Jesus selv. Deres tolkning av Jesu liv, død og oppstandelse, er derfor forpliktende for kirken også i dag.

Vi finner apostlenes tolkning, ledet av Den hellige ånd, i evangeliene og den øvrige nytestamentlige litteratur. Et rett skriftsyn kommer derfor til rette med den apostoliske lære. Og det er kirkens oppgave til alle tider å arbeide med og studere den apostoliske arv også i møte med nye åndsstrømninger. Skal mennesker komme til tro må kirken stå i vedvarende sammenheng med det apostoliske Kristusvitnesbyrd og merke seg nøye hvordan det ble nedfelt i de syv første økumeniske konsiler. En rett apostolisk forståelse betyr at kirken fortsetter apostlenes sendelse ved stadig å kalle nye mennesker til tro og etterfølgelse.

3) Kirkens hellighet

Kirken er hellig fordi Den hellige ånd skaper og utrunder et hellig folk i denne verden som samler seg om Ord og sakrament. Dette folk har Kristus som Herre og er helliget ved hans død og oppstandelse. Kirkens hellighet beror altså ikke på kirkens lemmer, men på at de er kledd i Kristi rettferdighet ved dåpen og troen.

Av Paulus sine brev ser vi hvor viktig dette var i kirkeforståelsen også i de første menighetene. Uansett hvor mye han må rettlede og refse menighetene han skriver til, tituleres de som hellige, kalte og utvalgte, ikke i egen kraft, men menighetene hilses som helliget ved Jesus Kristus. Fordi Gud er hellig, skal hans folk være hellig. For som Guds folk er de kalt ut av denne verden, skilt fra dette verdensløp og innviet til Gud. Men som hellig folk må folket stadig arbeide på sin egen helliggjørelse for å kunne stå fast i kampen mot Den Onde og for å kunne utøve kjærlighetsgjerninger i den verden som omgir dem. Kirken må derfor stadig oppmuntre dette folket til å leve et hellig liv. I den kristne kirke vil den troende gjennom forkynnelse av Ordet som lov og evangelium, gjennom næring fra nattverdens brød og vin og gjennom skriftemålet, ta sin tilflukt til Herren som frikjenner i dommen og reiser den troende opp til nytt liv.

4) Kirkens katolisitet og økumeniske ansvar

I sin trosbekjennelse bekjenner kirken seg til sin katolisitet, nemlig at kirken lever og lærer i samsvar med helheten i den apostoliske forkynnelse. Videre betyr det at kirken er universell og at forkynnelsen av evangeliet er bestemt for alle. Det er en nødvendig følge av et skriftsyn som taler om kirken som én og om nødvendigheten av å nå ut med budskapet om Jesu død for alle mennesker i hele verden. Dette betyr også at Skriften lærer oss at kirken

har én Herre, én tro, én dåp. Den enkelte kirkeavdeling og lokalmenighet må derfor stadig se seg som en del av den ene verdensvide kirke. Hun kan derfor aldri bli seg selv nok, men har et stadig kall til å arbeide for kirkens enhet i troskap mot evangeliets sannhet slik at mennesker kan komme til tro.

5) Kirkens lutherske identitet

De oldkirkelige bekjennelser og den lutherske kirkes bekjennelsesskrifter er grunnlaget for vår kirkes tro, lære og liv. Med de lutherske bekjennelsesskrifter ønsker reformatorene å ta et oppgjør med de misbruk som hadde sneket seg inn i kirkens liv, og kalle kirken tilbake til kirkens gamle universelle tro slik de fant den i Skriften og de oldkirkelige bekjennelser. Det er et kall for kirken i dag å holde fast på en glad bekjennelsestroskap og fremheve den klassiske kristendomsforståelse som dette innebærer.

Disse bekjennelsesskriftene uttaler seg ikke eksplisitt om synet på Bibelen. Men all den tid kirken formulerer en bekjennelse, har den dermed satt som forutsetning at det er en læremessig enhet i NT. Skriften er dypest sett én. Vi må derfor ta avstand fra den tanke at NT inneholder innbyrdes motstridende fremstillinger av det kristne budskap. Bekjennelsen som kirkelig læreavgjørelse betyr at kirken er forpliktet på Skriftens enhet. Kirken er forpliktet på bekjennelsen, ikke i den utstrekning den stemmer overens med Bibelen, men fordi den reflekterer Skriftens vitnesbyrd.

6) Kirkemedlemskap. Hvem er kirkens lemmer?

Dåpen er inngangsportalen til det kristne livet. Allerede fra pinsedag av ser vi dette. Dåpen gir syndenes forlatelse og Den hellige ånds gave. Dette er et liv i Kristi kirke. Kirkens oppgave er å skape gode vekstvilkår for det liv som ble tatt i mot i dåpen. Slik vil troen utvikles og vokse. De dømte ble henvist til apostlenes lære, samfunnet, brødsbrytelsen og bønnene. Troens liv er skjult. Kirken trer likevel synlig fram som Kristi legeme på jord gjennom det sakramentale fellesskap som den lokale menighet utgjør.

Også troens frukt i et hellig liv skal være synlig. Dette betyr at den dømte som lever i troen på det som ble gitt i dåpen, er et sant lem i den kristne kirke. Mennesker som forneker den kristne tro eller fraviker kirkens felles apostoliske bekjennelse og som ikke vil gjøre bot og omvende seg, har satt seg selv utenfor den hellige allmenne kirke.

7) Kirkens diakonale utfordring til tjeneste og hellig liv

Kirken har som følge av den tro som er gitt den, en indre tilskyndelse til å leve i kjærlighetens tjeneste for Gud og nesten. Dette vil gi seg konkrete utslag i gode gjerninger i samfunnslivet, men først og fremst slik det gir seg utslag i den kirkelige diakoni. Diakoni er en frukt av helliggjørelsen, en troens frukt. Det gis ingen sann tro uten at den følges opp av troens frukt. Det konkrete utslag av dette kan arte seg forskjellig i forhold til tid og sted, men troens frukt vil alltid leve seg ut. Der dette ikke skjer eller forhindres, er det tale om ulydighet. Dette betyr at kirken alltid må være våken overfor de utfordringer den møter til ulike tider.

Kirken har et profetisk oppdrag i samfunnet til å påtale urett og forsvare svake og utstøtte. Kjærlighetens gjerninger skal utøves både i de borgerlige ordninger og innenfor den kristne kirke. Diakonibegrepet har de siste 30-

40 år vært omdiskutert innen for den kristne kirke. Skal den finne sted innenfor de borgerlige ordninger som diakoni, eller skal diakonien være basert innenfor kirken under Den hellige ånds ledelse? Vi ønsker ikke å legge for mye vekt på denne problemstillingen her, men vil uansett understreke at diakoni er en følge av den nye lydighet bestemt av troen på den treenige Gud. Dette betyr at også for en fri kirke må det være en diakonal oppgave å tale folk og styresett til rette når Guds bud brytes i det offentlige rom, når menneskeverd krenkes eller naturen står i fare for å ødelegges av menneskers trang til utbytte.

8) Hvordan fremstår den lokale menigheten?

Innenfor den verdensvide kirke fremstår menighetene som utvortes sett høyst ulike, avhengig av sted, kultur, språk og lokale skikker. Her vil vi imidlertid konsentrere oss om Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge. Også innenfor et lite kirkesamfunn kan de enkelte menigheter fremstå med ulikt preg etter lokale skikker. Det er ikke noe galt i dette.

De enkelte menigheter må likevel ha en felles basis. Denne basis har vi her forsøkt å få fram i dette dokumentet. Denne felles basis er grunnlaget for Frikirkens selvforståelse. I den kirkelige situasjon vi opplever i vårt land er det viktig at Frikirken er klar på disse punktene, og er seg bevisst hva som gjør kirken til kirke, at kirken har en lære og dermed setter grenser.

Utfordringen blir å være en kirke med klare grenser, men med varme og inkluderende holdninger. En menighet har ingen rett til å presse mennesker inn i stereotype holdninger. Skal menighetene vinne fram med sin invitasjon og sitt "kom", må det ikke underforstått bety; "bli som oss". Konformitet kan ødelegge et menighetsliv. Vårt ideal av en lokalmenighet er at den lar ekte mangfold slippe til, en kirke der man kan dele sine eksistensielle spørsmål, en kirke der det er tillatt å være taper, og hvor relasjonene er så gode at man våger å være sanne med livene sine.

Menighetens mål er å la mennesker bli kjent med den treenige Gud og vise hva han vil med den enkeltes liv. Et sakramentalt menighetsfellesskap hvor menighetens lemmer får bruke seg selv til å tjene Ham og leve ut livet med Ham sammen med andre troende. Det å leve i en menighet er i seg selv et vitnesbyrd om at en ikke klarer livet på egen hånd. Likevel er man en del av helheten, menighetslegemet med ulike og uerstattelige lemmer, hvor den enkeltes forskjellighet utgjør et samlet uttrykk for Guds skapervilje med den enkelte.

VIII

FORPLIKTELSEN PÅ ET SKRIFTSYN FOR

1) ordinerte medarbeidere

Medarbeidere i lønnet stilling i Frikirken, har ved å tiltre en slik stilling også sagt ja til lojal holdning til kirkens bekjennelse. Når det gjelder kirkens ordinerte medarbeidere har denne lojalitet fått sitt konkrete uttrykk i den positive tilslutning til kirkens bekjennelse og skriftsyn som ligger i ordinasjonsforpliktelsen. Kirken forventer at denne forpliktelsen ytrer seg i et positivt engasjement i forkynnelse og sjelesorg. Det er en stor og hellig

forpliktelse en medarbeider har påtatt seg som ansvarlig for læren etter den evangelisk lutherske bekjennelse i kirken.

2) andre ansatte

Av medarbeidere i stillinger som ikke krever ordinasjon (for eksempel barne- og ungdomsarbeidere) forventes samme forpliktelse som for ordinerte medarbeidere.

Når det gjelder medarbeidere i administrative stillinger i kirken, er det en forutsetning at det ikke må være noe i liv eller lære som strider mot kirkens læregrunnlag, selv om en her ikke forutsetter den teologiske innsikt og dybde som en ordinert stilling forutsetter.

3) frivillige medarbeidere

Når det gjelder frivillige medarbeidere i menighetene, vil det også her være naturlig at eldsterådet som har ansvar for læren i lokalmenigheten, kaller medarbeidere som så langt en ser, ikke i lære eller liv har holdninger som strider mot kirkens læregrunnlag. Det er eldsterådets oppgave å gi disse verdifulle medarbeidere tilskyndelse og oppmuntring i tjenesten til kristen vekst både personlig og for tjenesten.

4) menighetslemmer

Menighetslemmer må få lov til å være underveis med sin tro og sin tvil slik egentlig alle menighetslemmer er, enten de er ansatte eller frivillige medarbeidere. Mennesker som ønsker å slutte seg til en menighet i Den Evangelisk Lutherske Frikirke, skal ved samtaler få vite hvilken kirke de slutter seg til og hva denne kirkes læregrunnlag er. Dette betyr ikke at det må kreves klarhet i alt som har med kristentroen å gjøre. Ønsket om å praktisere sin tro, stor eller liten, innenfor menigheten, bør normalt være tilstrekkelig. Det bør likevel være visse basiskrav; at en selv er døpt og at en ønsker å bære sine barn fram til dåp og opplæring.

5) Kirkens ansvar for menighetenes bibelforståelse

Kirken har ansvar for at dens døde medlemmer får opplæring i den tro de er døpt til. Gjennom forkynnelse og undervisning skal kirken legge til rette for et læringsmiljø som helt fra barneår og opp gjennom voksenalder legger til rette for trosopplæring. Dette betyr ikke bare å lære en forståelse av Bibelen som kirkens læregrunnlag, men at menighetens folk oppmuntres og får hjelp til å bruke Bibelen i sitt personlige andaktsliv, i hjemmet og i menighetsfellesskapet.